

Поліщук Т. Ю.

1 курс, факультет соціології і права, НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Зв'ягіна І.Н. викладач ФСП НТУУ «КПІ»

ДЖЕРЕЛА РИМСЬКОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

Коли ми говоримо про витоки римського права джерела та первинні норми, важливо розділити дану тему на два підпункти :

1. витоки римського права
2. витоки розуміння поняття римського права

Даний поділ логічний на інтуїтивному рівні і зрозумілий кожному правознавцю.

Джерела римського приватного права – це всі ті акти, постанови, закони, які давали право для Стародавнього Риму, тобто це ті нормативні акти, за якими жили римляни в той час.

Римське право для того часу це весь той комплекс текстів, монографій, правових надбань із яких ми зараз черпаємо знання про тогочасне право.

Витоки римського права найбільш повно описав у своєму підручнику «Інституції» римський юрист – Гай. На нашу думку доцільно виділити цю особу, як одного із найвпливовіших римських юристів. На ряду з «Інституціями» до його творчих надбань належать коментарі до «Закону дванадцяти таблиць», трактат про преторське право, тощо. Саме ці

«Інституції» Гая в той період служили хорошим матеріалом для вивчення юридичної дисципліни у школах із правовим нахилом. Для цих "Інституцій" були характерні систематичність, лаконічність, доступність, стислість і доцільність викладу. «Інституції»були провідниками у вирішенні складних спорів у сфері правовідносин. Чистота латинської мови і велика кількість історичних відомостей саме це є відмінними якостями цього підручника .

В основу офіційного підручника Юстиніана, який увійшов в *Corpus juris civilis*, покладено Гаєві "Інституції". Причому багато висловів з твору Гая були повторені дослівно. Система Гая, що відрізняється простотою і зручністю в розподілі матеріалу, до XIX століття панувала у викладі права на Заході.

Інституції Гая - єдиний пам'ятник повної давньоримської наукової системи права і дорогоцінне джерело відомостей про стан римського права на ранніх ступенях його розвитку .

З його книги слідує що, народ живе згідно права яке витікає із:

- законів;
- плебісцитів;
- сенатських постанов;
- імператорських конституцій;
- едиктів магістрів;
- відповідей юрисконсультів.

В кінці III на початку IV століття в римській імперії накопичилося багато правового матеріалу, так що правова система ввійшла в колапс. Наслідками було те, що:

- суди переставали працювати;
- процеси тягнулися роками через безкінечні заяви, які доводилося переводити на велику кількість юридичних текстів.

Спроба вирішення цієї проблеми вперше була зроблена імператором Феодосієм II, котрий в 438 р. ввів у дію створений по його наказу кодекс. До цього кодексу безпосередньо входило шістнадцять книг, які включали в себе зібрання від Костянтина Першого до Феодосія Другого. Таким чином це стало збіркою конституцій всіх імператорів Риму.

В юридичній літературі з даного питання виникає безліч спірних поглядів і переконань. Таким чином дану програму вирішують по різному, деякі вчені вважають, що в той час де-юре писаних законів, як таких не існувало і в умовах примітивізму, що був характерний для господарства і для всього суспільного і державного життя, так і не виникло потреби на офіційному рівні врегульовувати відносини між особами, і кожен із людей були задоволені наявністю звичаєвого права. Крім того, на думку сучасних вчених саме ці норми були масштабно наповнені релігійними приписами. Отже, весь цей комплекс забезпечував регулювання суспільних відносин в Стародавньому Римі із явним приматом релігійного впливу. Навіть досвідченим юристам

важко провести лінію розмежування між правом створеним безпосередньо законодавчим органом і правом релігійним.

В Стародавньому Римі норми релігійного права реалізувалися через призму різних проблем відносно питань сімейних і спадкових відносин. Тому ми можемо судити про те, що організація державної влади та права в той час не залишалася без тотального впливу релігії, і в чим древніші віки ми заглиблюємось, тим більший захист з боку церкви ми спостерігаємо.

Тому говорячи про джерела римського приватного права, крім вище перелічених нами документів можна із упевненістю говорити про те, що релігійні приписи є одним із основних джерел римського приватного права.

Отже, підводячи підсумки мого виступу, можна сказати, що тема джерел та витоків римського приватного права включає в себе дуже багато спірних аспектів, які не мають до нашого часу точної дефініції, тому до першочергових правових актів ми відносимо всі вище перелічені мною закони, нормативно правові акти, імператорські постанови та інше, які і формують безпосередній первинний правовий корпус римського приватного права.